

Lige som alle andre danske arter af pattedyr og andre hvirveldyr er odderen forsynet med et dansk navn. Foto: Lars Skipper.

– en lille status over danske navne

Om danske navne på danske organismer

Alle arter har et videnskabeligt navn. Dette kaldes ofte det latinske Anavn, men betegnelsen er en smule misvisende, da mange navne faktisk er baseret på græsk eller andre sprog. Hvad angår de danske navne, er sagen noget anderledes. Som det fremgår af tabel 1 har kun omkring en tredjedel af de danske arter et dansk navn.

LARS SKIPPER

Medlem af Projektgruppen bag Arter, Danmarks offentlige artsportal, og ansvarlig for Taxonbasen, artslisten knyttet til Arter.dk. Tovholder på Taxonrådet i regi af Statens Naturhistoriske Museum. Har desuden beskæftiget sig indgående med tæger og er forfatter på tre bøger om emnet.

AF LARS SKIPPER

Samtlige danske hvirveldyr har et dansk navn. Det vil sige pattedyr, fugle, krybdyr og padder samt fisk. Tæt på alle planter (karplanter og mosser) har ligeledes et dansk navn.

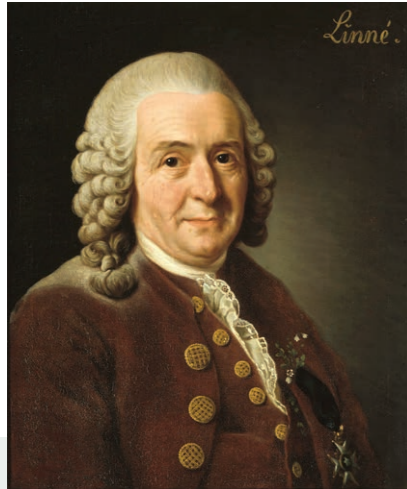
Svampene er en meget artsrig og mangfoldig artsgruppe, og der bliver føjet nye arter til den danske liste i et imponerende tempo. Der bliver imidlertid taget vældig godt hånd om denne artsgruppe, også hvad angår navngivning, og tæt ved halvdelen af arterne har et dansk navn.

Omkring en fjerdedel af de hvirvelløse dyr har et dansk navn, men der er meget store forskelle de enkelte grupper imellem. Flere mindre insektgrupper er helt eller næsten komplet forsynet med danske navne, såsom guldsmede, græshopper, bier, myrer og svirrefluer. Omvendt har kun fire arter et dansk navn i den artsrigeste familie, Darwinhvepsene, med over 1.600 kendte danske arter!

Blandt de øvrige hvirvelløse dyr er det primært nogle få artsfattige

Artsgruppe	Danske arter	Arter med dansk navn	%
Hvirveldyr	871	871	100
Planter (inkl. mosser)	2.825	2.655	94
Svampe	9.269	4.231	46
Hvirvelløse dyr	25.162	5.821	23
Tang og alger	1.857	338	18
I ALT	39.984	13.916	35

Tabel 1. Antal danske arter med dansk navn. Kilde: Arter.dk (tilgået 22-10-2025).

Carl von Linné (1707-78), ophavsmanden til den videnskabelige navngivning af levende organismer.

grupper, der relativt set er velforsyede med danske navne, f.eks. ribbegopper og mejere. Der er med andre ord masser af komme efter.

Blandt algerne er de marine makroalger, dem vi normalt kalder tang, velforsynet med danske navne, men bortset fra disse samt kransnålalger har stort set ingen alger dansk navn.

Formålet med danske navne

Men hvorfor overhovedet bekymre sig om danske navne, når der nu er et fint internationalt system af navne, som benyttes og kan forstås verden over? Og bør det tilstræbes at forsyne alle arter med dansk navn?

Det er nu engang lettere at huske og forholde sig til et dansk navn som fireogtyvepletet mariehøne frem for *Subcoccinella vigintiquatuor punctata*. Desuden fremmer et dansk navn forståelsen og interessen ved formidling. Er navnet godt og beskrivende for arten, kan det også være en hjælp ved artsbestemmelse.

I mange tilfælde er arter imidlertid meget svære at kende fra nærtbeslægtede arter, og der er måske ikke noget karakteristisk ved arterne, der egner sig til at indgå som del af et dansk

navn. Eller også bliver navnene meget lange såsom orangehornet løvgallesvirreflue.

For grupper med mange nærtstående og svært adskillelige arter, som ingen eller meget få danskere beskæftiger sig med, kan man stille spørgsmål ved værdien af danske navne. Også selvom de videnskabelige navne er tungebrækkende, som f.eks. miderne *Zachvatkinibates quadrivertex* og *Brachychochthonius zelawaiensis*.

Hvem "fortjener" et dansk navn?

Men hvilke arter bør prioriteres? Oplagte kandidater er arter, som er almindelige, letgenkendelige, spektakulære, påfaldende store eller små eller arter, der har et karakteristisk levested eller udviser en speciel adfærd. Det kan også være hensigtsmæssigt at have danske navne på forvaltningsrelevante arter såsom rødlistede arter og fredede arter. Hele grupper kan med fordel navngives samlet, så man så vidt

muligt sikrer en ensrettet navngivning, hvilket f.eks. for relativt nylig er sket med bier, der er meget i vælten i disse år.

Hvem bestemmer, hvad en art skal hedde?

Den person som beskriver en ny art, i en internationalt anerkendt kilde, bestemmer i princippet, hvad det videnskabelige artsnavn skal være. Der er dog langt fra frit lejde, idet der er strenge krav, som varetages af to forskellige internationale nomenklaturvalg, ét for zoologi (dyr) og ét for botanik (planter, svampe og alger). F.eks. er det no go at opkalde arten efter sig selv!

Hvad angår de danske navne er situationen en helt anden. Der er ingen faste regler, og hvem som helst er i princippet i sin gode ret til at opfinde nye danske navne i forbindelse med udgivelse af en bog, en artikel eller på sociale medier. Der er dog langt

Ubestemt art af barklus. Kun en enkelt ud af 62 kendte danske bark- og boglus har i skrivende stund et dansk navn (arten klit-barklus - *Valenzuela corsicus*). Flere af arterne er ret uanseelige og svære at skelne fra hinanden, og det giver næppe mening at navngive dem alle. Foto: Lars Skipper.

fra garanti for, at navnene slår rod og vinder hævd.

For enkelte artsgrupper findes der deciderede navnevalg, som har udstukket specifikke regelsæt. Det drejer sig primært om planter, svampe og fugle og enkelte insektgrupper, bl.a. bier og myrer. Der er også navnevalg, som beskæftiger sig med danske navne på skadedyr og plantesygdomme. Omkring årtusindeskiftet blev der udgivet en håndfuld publikationer om anbefalede danske navne på diverse insekter og andre smådyr i regi af Projekt Danske Dyrenavne. I andre tilfælde er det enkelte eksperter, der har påtaget sig opgaven med at navngive grupper af arter.

Men som nævnt har kun en tredjedel af de danske arter et dansk navn, og der er ingen, der har det overordnede ansvar for navngivning på dansk.

Taxonrådet - råd og vejledning om danske navne

For at imødekomme denne til dels Wild West-tilstand og for at undgå, at uheldige navne, såsom dræbersnegl, bider sig fast, er der oprettet et råd, kaldet Taxonrådet, i regi af Statens Naturhistoriske Museum. Rådets primære opgave er at rådgive og vejlede omkring brugen af danske navne og at arbejde for en ensartet brug af disse.

På basis af tidligere og eksisterende navnevalg har Taxonrådet udarbejdet en oversigt over en række anbefalede kriterier vedrørende danske navne - kaldet de ti bud (se boksen s. 23).

Taxonrådet rider på en bølge af synergi i disse år, hvor databaser med artslistes bliver sammenkørt på kryds og tværs mellem institutter, styrelser og foreninger, og pga. dette er det vigtigere end nogensinde, at der er overensstemmelse i brugen af navne.

Resultatet af en stor del af disse sammenkørsler af artslistes formidles via den offentlige artsportal Arter.dk, i daglig tale Arter. Her vil også formidling af rådets arbejde foregå, og navne,

Denne særprægede cikade (*Ledra aurita*) har det danske navn ørecikade. Et godt og beskrivende navn, om end der ikke er tale om ører, men udvækster på brystskjoldet (pronotum). Foto: Lars Skipper.

Der arbejdes pt. på at tilføje danske navne til en lang række edderkopper. Blandt dem der endnu ikke har danske navne er springedderkopperne i slægten *Heliophanus*. Foto: Lars Skipper.

Orkideen *Dactylorhiza maculata* forekommer med to underarter i Danmark, hhv. plettet gøgeurt og skov-gøgeurt. Arten har imidlertid typisk ikke haft noget dansk navn. Det bliver dog ændret nu, efter beslutning af Dansk Botanisk Forenings Navnevalg. Navnet plettet gøgeurt, der traditionelt har været benyttet om hovedunderarten, benyttes nu om arten, og hovedunderarten har fået det nye navn, hede-gøgeurt. Foto: Lars Skipper.

Et navn som tørstetræblomstmåler er måske nok beskrivende og letforståeligt, men ikke synderligt mundret. Og blækspruttebrun survandsdøgnflue er lige til den lange side.

Forekomst og udbredelse ændrer sig ofte over tid – ikke mindst i disse tider med voldsomme klimaforandringer. Mange danske artsnavne indledes med ”almindelig”, men flere af disse arter er nu blevet sjældne – eller som almindelig loppeurt sågar uddød i Danmark! Tilsvarende ændrer tidspunktet sig for mange plantearters blomstring, og for insekternes flyvetider, så majblomt måske om nogle årtier mere retteligt bør hedde aprilblomst.

Der er ofte flere navne i spil for samme art. Omvendt er der eksempler på, at det samme navn, bruges om flere arter. F.eks. dækker navnet sort dværgedderkop over tre nærtbeslægtede arter. Og et marsvin er både et nuttet, behåret kæledyr og et noget større knap så behåret pattedyr. Det er i øvrigt også navnet på familien som sidstnævnte tilhører.

Navne som pragtbi, kejserkåbe og pindsvine-støvbald er positive og interessevækkende. Negativt ladede navne som dræbersnegl og dræbergøple bør

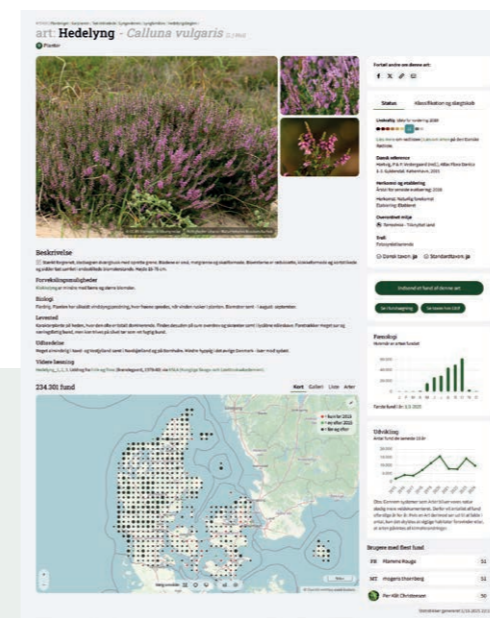
der er godkendt og anbefalet af Taxonrådet, vil få et ”stempel” i Artsbogen, hvor alle arter har deres egen side.

Hvad er et godt dansk navn?
Og hvad kendetegner så et godt navn? Lad os tage udgangspunkt i de ti bud (se boksen s. 23).

Det første bud handler om hævd. Er et dansk navn etableret, bør der ikke pilles ved det. Heller ikke selv om

det er mere eller mindre intetsigende eller måske endda direkte misvisende.

Det vel nok vigtigste princip ift. et godt dansk navn er, at det er beskrivende for den pågældende art. Som gode eksempler på beskrivende navne kan nævnes sortbåndet frostmåler (udseende, fænologi, adfærd), klitkæmpejæger (levested, størrelse, adfærd) og klæbrig jordtunge (konsistens, substrat og form).

Taxonrådets arbejde vedrørende danske navne vil blive formidlet via Arter.dk. Her et eksempel på et artsopslag fra Artsbogen.

undgås, og det samme gælder decideret nedladende navne.

Dansk retstavning følges, dog med enkelte undtagelser. F.eks. er ladden en gammel stavemåde for lodden, og ladden perikon bibeholdes grundet hævdprincippet, mens nye lodne arter vil blive navngivet ”lodden”.

Nye navne bør konstrueres, så de ikke giver et misvisende indtryk af arternes tilhørsforhold. Jordkrebs er f.eks. en græshoppe og ikke et krebsdyr, stor næbsnog er en fisk og ikke et krybdyr, og spansk flue er en bille.

Brugen af videnskabelige navne som danske navne bør kun undtagelsesvis bruges. Et eksempel på en acceptabel undtagelse er sommerfuglene iris og ilia. Til gengæld giver det ofte god mening at oversætte det videnskabelige navn til dansk. Ligeledes kan der i mange tilfælde findes god inspiration i navnene i vores nabo-

lande. Det er dog tydeligvis ikke altid, at skelen til navne i nabolandene har haft første prioritet. Således hedder svaleklire (og ikke skovsneppe) skogsnäppa på svensk, og præstkrage er ikke fuglen præstekrave, men planten hvid okseøje!

For at det hele ikke skal blive for kedeligt og regelret, lægger det 10. og sidste bud op til, at der også skal være plads til navne af mere underholdende karakter. Et godt eksempel er galmyggen hattifnatgalmyg, der er opkaldt efter væsener fra Mumitroldene. Et andet eksempel er knold-og-tot-alge.

Har du ønsker til nye navne?

Er der en eller flere arter, hvor du savner dansk navn, eller har du forslag til nye danske navne, er du meget velkommen til at kontakte supporten på Arter.dk (via forsiden), så tager vi det op i Taxonrådet.

Vejledende kriterier vedrørende danske navne

1. Eksisterende navne skal som hovedregel bibeholdes (hævdprincippet)
2. Navne bør så vidt muligt sige noget væsentligt om egenskaber, såsom udseende, adfærd, levested eller eventuelt anvendelse
3. Navne bør være korte, mundrette, og nemme at forstå
4. Navne på arter i Danmark bør være tidløse i forhold til udbredelse. Således bør ”almindelig” undgås. Det samme gælder geografiske betegnelser
5. Interessevækkende navne bør tilstræbes frem for navne, som giver uheldige associationer
6. Det samme navn bør som udgangspunkt ikke benyttes mere end én gang
7. Nye navne bør dannes på grundlag af officiel dansk retstavning
8. Nye navne bør så vidt muligt være i overensstemmelse med gængs overordnet taxonomi
9. Kun i helt specielle tilfælde bør det videnskabelige navn benyttes som dansk navn. Men udenlandske populærnavne og videnskabelige navne kan være inspirationskilde
10. Navne der stimulerer fantasien kan benyttes i oplagte tilfælde, selv om de afviger fra eller direkte går imod et eller flere af de øvrige kriterier

Referencer

- Artsportalen Arter <https://arter.dk>
- Calabuig, I. & L. Skipper. 2025. Nyt råd vil holde øje med navnene på dyr, planter og andre organismer. Videnskab.dk. <https://videnskab.dk/naturvidenskab/nyt-raad-vil-holde-oeje-med-navnene-paa-dyr-planter-og-andre-organismer/>
- Skipper, L. 2025. Møggravere og darwinhvepse - om danske navne på dyr og planter. *Aktuel naturvidenskab* 2025: 3: 16-19. <https://aktuelnaturvidenskab.dk/hnd-artikel/nyeste-numre/3-2025/moeggrave-re-og-darwinhvepse>
- Taxonrådet. 2024. De ti bud. Vejledende kriterier vedrørende danske navne. <https://om.arter.dk/media/2131cycf/de-ti-bud.pdf>